

ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. Розглянуто питання щодо сутності поняття "фінансовий стан підприємства", а також елементи, за якими визначається фінансовий стан; узагальнено теоретичні засади до визначення резервів зростання та шляхів поліпшення фінансового стану в сучасних умовах розвитку економіки України.

Аннотация. Рассмотрены вопрос о сущности понятия "финансовое состояние предприятия", а также элементы, по которым определяется финансовое состояние; обобщены теоретические основы к определению резервов роста и путей улучшения финансового состояния в современных условиях развития экономики Украины.

Annotation. The issue of the nature of "enterprise financial condition" as well as the elements that define financial condition are considered; the theoretical framework to determine the reserves of growth and the ways to improve the financial situation in today's economy of Ukraine is generalized.

Ключові слова: фінансовий стан підприємства, дебіторська заборгованість, факторинг, форфейтинг, горизонтальна інтеграція, вертикальна інтеграція.

Актуальність теми обумовлена необхідністю ефективного управління діяльністю підприємств в умовах сучасного стану економіки, недосконалістю теоретичного, методичного та законодавчого забезпечення ефективного функціонування підприємств.

Вивченням актуальних проблем оцінки фінансового стану підприємств займалися такі вчені, як Савицька Г. В., Коробов М. Я., Федоренко В. І., Бойчук І. М., Данильчук І. В., Карпенко Г. В., Мороз Е. Г., Бланк І. А., Дем'яненко М. Я. Багато питань розглянуто, проте постійні зміни у зовнішньому та внутрішньому економічних середовищах функціонування підприємств призводять до необхідності переглядати питання з оцінки та вдосконалення фінансового стану підприємства.

Подальший розвиток ринкових відносин в Україні, який характеризується підвищенням конкурентоспроможності продукції, впровадженням досягнень науково-технічного прогресу, ефективністю господарювання та управління виробництвом, вимагає розробки таких заходів стосовно поліпшення фінансового стану підприємств, що дозволяють досягти бажаного результату при мінімальному залученні додаткових коштів, ефективному використанні та розміщенні наявних ресурсів. Тому метою статті є розробка практичних рекомендацій щодо напрямку покращення фінансового стану сучасних підприємств, що дозволить їм здійснювати ефективну діяльність у складних умовах конкурентної боротьби.

Досягнення даної мети передбачається здійснити за рахунок вирішення таких завдань:

1. Надати оцінку та обґрунтування наукових підходів до визначення сутності фінансового стану підприємства.
2. Обґрунтувати напрями вдосконалення фінансового стану підприємства.

Об'єктом дослідження в даній статті обрано фінансовий стан підприємства.

Предметом дослідження виступає теоретичне, методичне та практичне забезпечення аналізу фінансового стану підприємства.

На сьогодні наукова думка не має загальноприйнятої точки зору з приводу чіткого визначення сутності поняття "фінансовий стан підприємства".

Фінансовий стан підприємства, на думку Савицької Г. В., – це складна економічна категорія, яка відображає стан капіталу в процесі його кругообігу та спроможність суб'єкта до саморозвитку на фіксований момент часу [1].

Більш конкретно розкриває сутність поняття Коробов М. Я. На його думку, фінансовий стан підприємства – це складна, інтегрована за багатьма показниками характеристика якості його діяльності, його можна визначити як міру забезпеченості підприємства необхідними фінансовими ресурсами і ступінь раціональності їх розміщення для здійснення ефективної господарської діяльності та своєчасних грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями [2].

Узагальнивши різні підходи до трактування поняття, можна зробити висновок, що фінансовий стан підприємства – це сутнісна характеристика діяльності підприємства у певний період, що визначає реальну та потенційну можливість підприємства забезпечувати достатній рівень фінансування фінансово-господарської діяльності та здатність ефективно здійснювати її в майбутньому.

Фінансовий стан підприємства визначається за такими елементами: прибутковістю роботи підприємства; оптимальністю розподілу прибутку, що залишився у розпорядженні підприємства після сплати податків та обов'язкових платежів; наявністю власних фінансових ресурсів не лише мінімально потрібного рівня для організації виробничого процесу і процесу реалізації продукції; раціональним розміщенням основних і обігових фондів; платоспроможністю та ліквідністю [3].

Якщо підприємство не досягає необхідних параметрів у цих напрямках, то економічним підрозділам необхідно знайти резерви, які можуть бути використані для покращення фінансового стану підприємства. Пошук проводиться

Покращення фінансового стану підприємства можливе за рахунок збільшення виручки від продажу продукції, продажу основних фондів, рефінансування дебіторської заборгованості, зниження собівартості продукції, зниження витрат, що покриваються за рахунок прибутку.

Зазвичай використовують такий напрям покращення фінансового стану, як збільшення виручки від продажу (нарощування обсягів реалізації та збільшення ціни). Щоб збільшити обсяги реалізації, необхідно максимально активізувати збутову діяльність підприємства. Працюючи в умовах ринку, підприємство повинно розробити певну систему ціноутворення. Це може бути стратегія "збирання вершків", коли підприємство призначає гранично високу ціну на різних сегментах ринку для отримання максимального прибутку, що характерно для новітніх товарів чи послуг, а може бути стратегія "низьких цін", для того щоб охопити максимальну кількість покупців і завоювати максимальну частину ринку для своєї продукції.

Ще одним шляхом поліпшення фінансового стану підприємства є рефінансування дебіторської заборгованості, основними формами якої є: факторинг, облік векселів, які видані покупцям продукції, форфейтинг.

Факторинг становить фінансову операцію, при якій підприємство-продавець передає право отримання грошей по платіжним документам банку. За здійснення такої операції банк стягує з підприємства-продавця визначену суму комісійних, яка встановлюється у відсотках до суми платежу. Факторингова операція дозволяє підприємству-продавцю рефінансувати переважно частину дебіторської заборгованості щодо наданого покупцю кредиту в короткі строки.

Облік векселів, що надаються покупцям, становлять фінансову операцію з продажу їх банку або іншому фінансовому інституту за визначеною ціною, яка встановлюється залежно від їх номіналу, строку погашень та облікової вексельної ставки.

Форфейтинг становить фінансову оперативність по експертному товарному кредиту шляхом передачі переказного векселя банку зі сплатою комісійної винагороди. У результаті форфейтування заборгованість покупця по товарному кредиту трансформується в заборгованість фінансову (на користь банку) [4].

Одним із основних напрямів пошуку резервів є зменшення вихідних грошових потоків через зниження собівартості продукції та витрат, джерелом покриття яких виступає прибуток.

Основними джерелами зниження витрат виробництва і реалізації продукції є зниження витрат сировини та матеріалів (зниження норм їхнього використання, скорочення відходів і витрат у процесі виробництва і збереження, повторне використання матеріалів, упровадження безвідходних технологій), палива і енергії на одиницю продукції, зниження витрат заробітної плати на одиницю продукції, скорочення адміністративно-управлінських витрат, ліквідація непродуктивних витрат і втрат [5].

Також одним із напрямів поліпшення фінансового стану сучасних підприємств є їх економічна інтеграція. Вона поділяється на вертикальну та горизонтальну.

Горизонтальна інтеграція є поєднанням в одній формі виробництва різномірної продукції на єдиній сировинній чи технологічній основі і передбачає пошук можливостей здійснення закупівель разом з іншим покупцем. Вертикальна інтеграція є поєднанням в одній формі різних галузей виробництва та сприяє об'єднанню з ключовими постачальниками сировини і матеріалів. У свою чергу, вона передбачає проведення моніторингу цін на сировину, виходу на ринок нових потенційних постачальників як альтернативу більш дорогим матеріалам [6].

Горизонтальна інтеграція є досить привабливою для підприємств, у яких немає достатнього рівня забезпеченості власними обіговими коштами та від'ємне значення маневреності власного капіталу. Адже сутність горизонтальної інтеграції полягає в об'єднанні підприємств шляхом злиття або придбання, завдяки чому створюється нове, більш велике підприємство. Саме такі підприємства мають кращі можливості отримання кредитів, володіють більшою часткою ринку, характеризуються більш високою прибутковістю і меншою собівартістю продукції, отримують можливість збільшувати оборот капіталу.

Перевагами вертикальної інтеграції можуть бути зниження витрат, і, таким чином, покращення конкурентного становища, можливість контролю затрат і якості, забезпечення своєчасності постачання сировини.

Ще одним напрямом покращення фінансового стану є його прогнозування і моніторинг, оскільки, щоб грамотно керувати виробництвом, активно впливати на формування показників господарської та фінансової діяльності, необхідно постійно використовувати дані про його стан, а також зміни, які в ньому відбуваються.

Система заходів для підтримання економічної стійкості підприємства повинна передбачати: постійний моніторинг внутрішнього та зовнішнього станів підприємства; розробку заходів із зниження зовнішньої вразливості підприємства; розробку підготовчих планів при виникненні проблемних ситуацій, здійсненні попередніх заходів для їх забезпечення; впровадження планів практичних заходів при виникненні кризової ситуації, прийняття ризикових і нестандартних рішень у випадку відхилення розвитку ситуації; координацію дій всіх учасників і контроль за виконанням заходів та їхніми результатами.

Саме за таких умов можна забезпечити систему моніторингу кожної зі складових економічної стійкості підприємства, яка змогла б надати можливість оптимізувати її відповідно до перспектив розвитку [7].

Вирішення поставлених у статті завдань дозволяє сформулювати напрями подальших досліджень, основними завданнями яких є вдосконалення існуючої методології оцінки та прогнозування фінансового стану підприємств в умовах ринкових відносин.

Отже, до конкретних заходів покращення фінансового стану можна віднести збільшення виручки від продажу продукції, рефінансування дебіторської заборгованості, зниження собівартості продукції. Особливо важливою є горизонтальна інтеграція, яка передбачає поєднання в одному підприємстві виробництва різномірної продукції на єдиній сировинній чи технологічній основі та пошук можливостей здійснення закупівель разом з іншим покупцем, що дозволить отримувати знижки. Удосконалення фінансового стану підприємства можливе шляхом підвищення результативності розміщення та використання ресурсів підприємства.

Наук. керівн. Часовнікова Ю. С.

Література: 1. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства / Г. В. Савицька. – К. : Знання, 2008. – 662 с. 2. Коробов М. Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства / М. Я. Коробов. – К. : Знання, 2010. – 354 с. 3. Федоренко В. І. Оцінка та діагностика фінансового стану підприємства / В. І. Федоренко. – К. : Либідь, 2010. – 227 с. 4. Мороз Е. Г. Економічні особливості застосування факторингу в Україні / Е. Г. Мороз. – К. : Знання, 2011. – 341 с. 5. Бойчик І. М. Економіка підприємства / І. М. Бойчик. – Львів, 2009. – 101 с. 6. Кузьменко В. П. Вертикальна інтеграція як фактор економічного зростання

країн / В. П. Кузьменко. – К. : Знання, 2010. – 256 с. 7. Городинська Д. М. Економічна стійкість підприємства / Д. М. Городинська // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 10(42). – С. 141–146.